

ВИЩА ШКОЛА

УДК 378(477).37.026

П.В. БІРЮКОВ

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПОЗААУДИТОРНІЙ НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ КУРСАНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ МВС УКРАЇНИ

У статті розглянуто основні підходи щодо застосування сучасних інформаційних технологій під час організації та проведення самостійної роботи курсантів навчальних закладів Міністерства внутрішніх справ України. На прикладі використання навчально-інформаційних сайтів у позааудиторній навчальній діяльності курсантів показано новий формат робочих відносин курсанта з викладачем, відображено переваги в результатах навчальної діяльності курсантів.

Ключові слова: інформаційні технології, навчально-інформаційні сайти, позааудиторний час, позааудиторна навчальна діяльність, навчальний заклад, курсанти.

Значні соціальні й технологічні перетворення, що відбуваються у світі, висувають нові вимоги до всіх учасників навчального процесу у ВНЗ. Серед них необхідно виокремити готовність майбутнього фахівця до використання інформаційно-комунікаційних технологій, комп'ютеризованих систем у навчанні та перспективній професійній діяльності [4; 5; 8]. Останнім часом інформатизація освіти набула найбільшого поширення в світі завдяки доступності та відносній простоті у використанні різних видів сучасної відео-, аудіотехніки та комп'ютерів у навчальному процесі [3, с. 278].

Зарубіжні фахівці підрозділів поліції та жандармерії стверджують, що в майбутніх спеціальних операціях, які проводитимуться з метою знешкодження злочинців, вирішальним фактором буде швидкість передачі інформації та її високий рівень захисту від перехоплення. Майбутній зміст такої операції буде мати характер “мережецентричної” війни. Зміст цього поняття полягає в тому, що всі поліцейські сили будуть об'єднані в інформаційно-аналітичну мережу, яка відіграватиме не менш важливу роль, ніж сучасні види зброї [2; 9].

Використання сучасних інформаційних технологій у діяльності правоохоронних органів задекларовано основним завданням – реформуванням наукової та науково-технічної діяльності в системі правоохоронних органів [7], що забезпечує створення єдиного інформаційно-телекомунікаційного освітнього середовища.

Мета статті – розглянути основні підходи щодо застосовування сучасних інформаційних технологій під час організації та проведення самостійної роботи курсантів навчальних закладів МВС України.

Найбільш актуальними інноваціями у вищій міліцейській школі, на наш погляд, є сучасні технології навчання, у тому числі й інформаційні, застосування яких має на меті:

- розширити використання самостійної роботи курсанта, її межі, надати можливості курсанту готуватись до занять не тільки під час самостійної підготовки, а й використати весь ресурс його позааудиторного часу;
- надати можливості курсанту, який пропустив заняття або не засвоїв у встановлений аудиторний час навчальний матеріал, оперативно відпрацювати поточну заборгованість;
- надати можливості курсанту, який тривалий час перебуває за межами навчального закладу (госпіталь, відрядження, відпустка), залишатися повноправним учасником навчально-виховного процесу, індивідуально виконувати вимоги навчальних планів та програм, відпрацьовувати пропущені заняття;
- оперативно вирішувати групові й індивідуальні питання консультаційного характеру, організаційні питання підготовки до занять;
- розвинути в курсанта навички до планування, самоорганізації та сформувати раціональну методику самостійної роботи;
- активізувати групову й індивідуальну складові науково-дослідної діяльності курсанта шляхом розміщення на сайтах інформації, яка виходить за межі навчальної програми.

Позааудиторний (позанавчальний) час – це час, відведений розпорядком дня курсанту ВНЗ МВС України на виконання завдань самостійної навчальної діяльності, індивідуальної роботи з викладачем, науково-дослідної роботи, завдань виховної й організаційної роботи. Позааудиторну (позанавчальну) діяльність курсанта ми розглядаємо як сукупність організаційної, виховної та навчальної складової. У навчальній складовій позааудиторної діяльності курсанта ми виокремлюємо навчально-пізнавальний і науково-дослідний компоненти [1].

Дуже важливі такі форми позааудиторної роботи, як: індивідуальна науково-дослідна робота (публікації, участь у конференціях, олімпіадах та інших конкурсах) та робота на кафедрах у позанавчальний час, робота в інформаційних мережах і опрацювання додаткової навчально-методичної літератури (остання відбувається без керівництва викладача).

До вказаної форми організації самостійної роботи можна зарахувати лекції, подані на аудіо- та відеокасетах, CD, електронні версії навчального матеріалу, розміщеного на інтернет-сайтах. Доцільно активно використовувати навчальні комп'ютерні програми, у тому числі гіпертекстові, мультимедіа, інтелектуальні, які дають змогу навчатися у двох режимах – інформаційно-довідковому та контрольно-навчальному.

Для впровадження інноваційних технологій у підготовці фахівця на кафедрі тактики внутрішніх військ та спеціальної підготовки, військовій кафедрі Навчально-наукового інституту підготовки кадрів громадської безпеки та психологічної служби Національної академії внутрішніх справ під час проведення самостійної підготовки організовано такі форми роботи:

- обмін навчальною інформацією між викладачами та курсантами за допомогою електронних мереж і сучасних засобів телекомунікації;
- самостійна навчально-пізнавальна діяльність курсантів із використанням ресурсів електронних мереж та засобів телекомунікації;

– науково-дослідна робота курсантів, участь у наукових веб-форумах, обмін досвідом із навчальними закладами правоохоронних органів України та зарубіжжя.

Під час організації позааудиторного навчального часу курсантів ми використовували інформаційні технології в таких напрямках:

- використання електронних підручників (посібників), словників;
- користування інформаційно-пошуковими та бібліотечними ресурсами мереж;
- використання комп'ютерних програм діагностики та самоконтролю рівня засвоєння знань курсантами;
- використання комп'ютерної програми обліку успішності та відвідування занять курсантів;
- застосування мультимедійних технологій під час проведення самостійної роботи курсантів під керівництвом науково-педагогічних працівників;
- організація спілкування й обмін досвідом між курсантами навчальних закладів правоохоронних органів України та близького зарубіжжя за допомогою телекомунікаційних технологій (QIP-програми, ICQ-браузери).

Останнім часом у ВНЗ МВС України набула поширення практика створення інформаційно-навчальних сайтів в Інтернеті, які містять інформацію з підготовки навчального контингенту до занять, складання заліків, іспитів із конкретних навчальних дисциплін.

Курсанти Національної академії внутрішніх справ поряд із друкованою навчальною, навчально-методичною й науковою літературою мають можливість користуватися електронними дидактичними засобами, мережею Інтернет, електронними базами даних, обладнанням, устаткуванням та іншими засобами навчання, що закріплено відповідними регламентуючими документами [6].

На прикладі інформаційно-навчальних сайтів www.wkaf.at.ua, www.konspect.com, що створені в Навчально-науковому інституті підготовки кадрів громадської безпеки та психологічної служби Національної академії внутрішніх справ, було запроваджено новий формат спілкування “курсант – викладач”, “курсант – начальник навчального кабінету”, “курсант – курсант”. Для курсантів оперативно, з найменшими витратами, вирішували низку організаційних і навчально-методичних питань (див. рис.).

Сайти працюють у режимі інтерактивного спілкування всіх його відвідувачів, систематично та поступово наповнюються навчально-методичними матеріалами: робочими навчальними програмами з навчальних дисциплін, планами семінарських і практичних занять, методичними рекомендаціями до їх проведення, рекомендаціями з написання курсових і контрольних робіт, питаннями самоконтролю, джерелами, які поширюють знання за межами навчальної програми. У курсантів відомчих закладів освіти з'являються можливості в позааудиторній навчальній діяльності користуватися ресурсами Інтернету, не обов'язково в комп'ютерних класах або на кафедрах, а й завдяки власним планшетним комп'ютерам, ноутбукам, комунікаторам, CD-програвачам, іншим електронним пристроям.

Щоденне відвідування таких віртуальних консультаційних пунктів дало змогу якісно відновити знання з вивченого навчального матеріалу, відпрацювати пропущену лекцію, підготуватись до семінару, практичного заняття та методом відповідей на контрольні запитання визначити свій рівень засвоєння знань.

Рис. Перелік завдань, які вирішують курсанти, користуючись інформаційно-навчальними сайтами в позааудиторний час

Форми навчальних інформаційних сайтів постійно змінюються та вдосконалюються, мають перспективу розвитку. Концептуальною основою порталу є професійно орієнтований алгоритм самостійної навчальної діяльності й організація навчальної взаємодії у віртуальному просторі. Це не тільки місце спілкування, обміну думок та взаємодії, а й взаємодопомоги. Наприклад, навчальний портал www.wkaf.at.ua має такі розділи:

- інформація про кафедру;
- навчальні матеріали;
- методичне забезпечення;
- дисципліни кафедри;
- тестування;
- форум.

З метою підвищення продуктивності позааудиторної навчальної діяльності курсанта та професійної діяльності викладача сторінки зроблено у вигляді алгоритму самостійної навчальної роботи курсанта. Сторінка “Тестування” допомагає самостійно визначити рівень знань із навчального матеріалу курсантам. Це стане в пригоді курсантам, які з різних причин пропустили навчальні заняття.

Курсанту зручно якісно підготуватись до занять, викладач може залучити до свого дидактичного ресурсу вже напрацьований матеріал. Відвідувач порталу може надати поради адміністрації сайта щодо його презентації у віртуальному просторі, що враховується в подальшому оформленні навчального сайта. Такий режим роботи є реальним внеском у запровадження інформаційних технологій, розбудову сучасних форм спілкування та продуктивної взаємодії в навчальному процесі ВНЗ МВС України.

Кожен офіцер командування та управління факультету, курсової ланки має можливість переглянути інформацію, використати під час підбиття підсумків, застосувати в алгоритмі своєї роботи з організації позааудиторної навчальної діяльності курсантів.

Самостійна робота з дисциплін військової кафедри, кафедри тактики внутрішніх військ та спеціальної підготовки передбачала обмін досвідом підготовки між курсантами інституту та навчальних закладів правоохоронних органів, силових структур України, близького зарубіжжя за допомогою засобів телекомунікації й інтернет-технологій (QIP-програми, ICQ-браузери).

Навчальне спілкування в режимі он-лайн відбулося з курсантами Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, Академії внутрішніх військ МВС України. На зв'язку перебували курсанти академії МВС Республіки Білорусь, Новосибірського військового інституту внутрішніх військ МВС Росії. Це дало змогу розширити коло знань курсантів з організації навчального процесу, підготовки професійних кадрів правоохоронних органів та збройних сил. Обмін інформацією в Інтернеті сприяв розвитку комунікативних здібностей курсантів, налагодженню робочих відносин та підвищенню взаємодії й взаємодопомоги в курсантському середовищі.

Контрольні перевірки результатів навчальної діяльності курсантів показали, що використання інформаційних технологій підвищило показники навчання в експериментальних групах: середній бал – на 0,2, загальну успішність – на 0,6%, якість навчання – на 3–4%. Динаміка відпрацювання пропущених занять зросла на 15–20%. Зменшилась кількість курсантів, які мали проблеми з навчанням та відпрацюванням пропущених занять, до 2–3 осіб у навчальному взводі.

Висновки. Застосування інформаційних технологій в організації навчального процесу дало змогу:

1. Підвищити результати навчання та динаміку відпрацювання пропущених занять і незасвоєного навчального матеріалу курсантами.

2. Підвищити якість організації навчального процесу: розширення навчально-методичного забезпечення, вирішення організаційних питань підготовки до занять, проведення консультацій та організації взаємодопомоги.

3. Зробити процес навчання доступним та комфортним, надати можливості курсантам, які пропустили заняття, оперативно опрацювати навчальний матеріал.

4. Шляхом запровадження сучасних форм спілкування, продуктивної взаємодії в Інтернеті розвинути комунікативні здібності курсанта.

5. Активізувати самостійну навчальну діяльність курсанта, зробити її пріоритетним завданням у процесі навчання.

6. Розширити науково-дослідну складову використання позааудиторного часу курсантів.

Використання інформаційних технологій у позааудиторній навчальній діяльності курсанта стає цілком очевидним і необхідним в організації навчального процесу ВНЗ МВС України. Пошук нових форм і методів застосування інноваційних технологій у вищій школі є перспективним напрямом подальших наукових досліджень.

Список використаної літератури

1. Бірюков П.В. Педагогічні умови ефективності використання позааудиторного часу курсантів навчальних закладів МВС України : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 "Теорія і методика професійної освіти" / П.В. Бірюков ; Нац. акад. Держ. прикордон. служби України ім. Б. Хмельницького. – Хмельниц., 2010. – 20 с.

2. Борисюк С.Л. Аспекти гуманізації та гуманітаризації вищої військової освіти в переломленні нових освітніх технологій / С.Л. Борисюк, О.Ю. Мелашенко, Є.В. Карманний // Проблеми удосконалення системи підготовки та перепідготовки військових і цивільних фахівців в умовах подальшого реформування ЗС України та інтеграції вітчизняної системи вищої освіти у європейський освітній простір : тези допов. XIII Міжвуз. наук.-метод. конф., 21–22 квіт. 2005 р. – Житомир : ЖВІРЕ, 2005. – Ч. II. – С. 5.

3. Варій М.Й. Психологія і педагогіка : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / М.Й. Варій, В.Л. Ортинський. – [2-ге вид.] – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 376 с.

4. Гусев В.В. Информационные технологии в образовательном процессе вуза : [учеб. пособ.] / В.В. Гусев, П.И. Образцов, В.М. Щекотихин. – Орел : ВИПС, 1997. – 126 с.

5. Ничкало Н.Г. Сучасні тенденції і проблеми неперервної професійної освіти / Н.Г. Ничкало // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. – Київ ; Вінниця, 2000. – 486 с.

6. Положення про організацію навчального процесу в Національній академії внутрішніх справ / [уклад.: В.І. Шакур, Ю.Ю. Орлов, А.Г. Лапко та ін.]. – К. : Нац. акад. внутр. справ, 2011. – 140 с.

7. Про затвердження Концепції реформування наукової та науково-технічної діяльності в системі правоохоронних органів : розпор. КМУ від 16 лист. 2002 р. № 649-р.

8. Романишина Л.М. Взаємозв'язок між освітніми технологіями на сучасному етапі розвитку освіти / Л.М. Романишина, Й.М. Гушулей // Сучасні тенденції та перспективи розвитку освіти і науки у ВНЗ : тези допов. Всеукр. наук.-теор. конф., 12 трав. 2006 р. – Хмельн. : Нац. акад. держ. прикордон. служби України ім. Б. Хмельницького, 2006. – С. 61–62.

9. Шмаков О.М. Призначення і статус новостворюваної структури на базі внутрішніх військ МВС України / О.М. Шмаков // Честь і закон : щокварт. наук.-практ. вісник. – Х. : Акад. ВВ МВС України, 2008. – № 1. – С. 3–11.

Стаття надійшла до редакції 05.02.2013.

Бірюков П.В. Использование информационных технологий во внеаудиторной учебной деятельности курсантов вузов МВД Украины

В статье рассмотрены основные пути применения современных информационных технологий во время организации и проведения самостоятельной работы курсантов учебных заведений Министерства внутренних дел Украины.

На примере использования учебно-информационных сайтов во внеаудиторной учебной деятельности курсантов показан новый формат рабочих отношений курсанта с преподавателем, отображены преимущества в результатах учебной деятельности курсантов.

Ключевые слова: *информационные технологии, учебно-информационные сайты, внеаудиторное время, внеаудиторная учебная деятельность, учебное заведение, курсанты.*

Biryukov P. The use of information technology in extracurricular learning activities of students of universities of MIA of Ukraine

In the article basic approaches are considered in relation to application of modern information technologies during organization and realization of independent work of cadets of educational establishments of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine. On the example of the use of educational-informative web-sites in extra-curricular educational activity of cadets the new format of working relations of cadet is shown with a teacher, advantages are represented in the results of educational activity of cadets.

Key words: *information technologies, educational-informative web-sites, extra-curricular time, extra-curricular educational activity, educational establishment, cadets.*